

ЊЕГОШ

Одабрана дела

Горски вијенац

Луча микрокозма • Лажни цар Шћепан Мали •
Свободијада • Кула Ђуришића • Чардак Алексића

Copyright © овог издања 2020, ЛАГУНА

Петар II Петровић Његош
(талботипија Анастаса Јовановића, 1851)

Одабрана дела

Садржај

Иво Андрић: <i>Њеџош</i> као <i>џирајични јунак косовске мисли</i>	11
Горски вијенац	33
Луча микрокозма	161
Лажни цар Шћепан Мали	239
Свободијада	415
Кула Ђуришића	615
Чардак Алексића	635
<i>Речник џуђица и мање џознајих речи и израза</i>	649
<i>Хронолојија живојта и рада Пејра II Пејровића Њеџоша</i>	667
<i>Најомена издавача</i>	675

ГОРСКИ ВИЈЕНАЦ

Историјско догађаје при свршетку XVII вијека

ПОСВЕТА ПРАХУ ОЦА СРБИЈЕ

Нек се овај вијек горди над свијема вјековима,
он ће ера бити страшна људскијема кољенима.
У њ се осам близанацах у један мах изњихаше
из колевке Белонине, и на земљи показаше:
Наполеон, Карло, Блихер, кнез Велингтон и Суворов. 5
Карађорђе, бич тирјанах, и Шварценберг и Кутузов.
Ареи је, страва земна, славом бојном њих опио
и земљу им за поприште, да се боре, назначио.
Из грмена великога лафу изаћ трудно није,
у великим народима генију се гњездо вије: 10
овде му је поготову материјал к славном дјелу
и тријумфа дични в'јенац, да му краси главу смјелу.
Ал' хероју тополскоме, Карађорђу бесмртноме,
све препоне на пут бјеху, к циљу доспе великоме:
диже народ, крсти земљу, а варварске ланце сруши, 15
из мртвијех Срба дозва, дуну живот српској души.
Ево тајна бесмртника: даде Србу сталне груди;
од витештва одвикнута у њим лафска срца буди.
Фараона источнога пред Ђорђем се мрзну силе,
Ђорђем су се српске мишце са витештвом опојиле! 20
Од Ђорђа се Стамбол тресе, крвожедни отац куге,
сабљом му се Турци куну – клетве у њих нема друге.

.....

.....

.....

Да, витеза сустопице трагически конач прати:
твојој глави би суђено за в'јенац се свој продати!

.....

.....

.....

Покољења дјела суде, што је чије дају свјема! 25
На Борисе, Вукашине, општа грми анатема,
гадно име Пизоново не см'је каљат мјесецослов,
за Егиста управ сличи гром небесни, суд Орестов.

.....

.....

.....

Над свијетлим твојим гробом злоба грдна бљува тмуше,
ал' небесну силну зраку што ћ' угасит твоје душе? 30
Плачне, грдне помрчине – могу л' оне свјетлост крити?
Свјетлости се оне крију, оне ће је распалити.
Плам ће, вјечно животворни, блистат Србу твоје зубље,
све ће сјајни и чудесни у вјекове биват дубље.

.....

.....

.....

Зна Душана родит Српка, зна дојити Обилиће, 35
ал хероје кâ Пожарске, дивотнике и племиће,
гле, Српкиње сада рађу... Благородством Српство дише...
Бјежи, грдна клетво, с рода – завјет Срби испунише!

У Бечу, на Ново љето 1847. года

Сочиниѿељ

Лица

Владика Данило	Вук Томановић
Игуман Стефан	Мнозина
Сердар Јанко Ђурашковић	Богдан Ђурашковић
Сердар Радоња	Вук Мићуновић
Сердар Вукота	Вук Мандушић
Сердар Иван Петровић	Вук Љешевоступац
Кнез Раде, брат владике Данила	Поп Мићо
Кнез Бајко	Сестра Батрићева
Кнез Роган	Хаџи-Али Медовић, кадија
Кнез Јанко	Скендер-ага
Кнез Никола	Мустај-кадија
Војвода Драшко	Арслан-ага Мухадиновић
Војвода Милија	Ферат, зачирски кавазбаша
Војвода Станко (Љуботињанин)	Риџал Осман
Војвода Батрић	Једна баба
Томаш Мартиновић	Вук Марковић, један Цуца, један војник, други војник,
Обрад	сват Црногорац, сват
Вук Раслапчевић	Турчин, ђаче, момче, ђаци.
Вукота Мрваљевић	

Скуйшишина уочи Тројичина дне на Ловћену.

Глухо доба ноћи, свак сјава.

ВЛАДИКА ДАНИЛО (*сам собом*)

Вићи врага су седам бињишах,
 су два мача а су двије круне,
 праунука Туркова с Кораном!
 За њим јата проклетога кота,
 да опусте земљу свуголику 5
 ка скакавац што поља опусти!
 Францускога да не би бријега,
 аравијско море све потопи!
 Сан паклени окруни Османа,
 дарова му Луну кâ јабуку. 10
 Злога госта Европи Оркана!
 Византија сада није друго
 но прђија младе Теодоре;
 звијезда је црне судбе над њом.
 Палеолог позива Мурата 15
 да закопа Грке са Србима.
 Своју мисли Бранковић с Гертуком.
 Мухамеде, то је за Гртуку!
 Сјем Азије, ђе им је гњијездо,

вражје племе позоба народе – дан и народ, како ћуку тица: Мурат Српску, а Бајазит Босну, Мурат Епир, а Мухамед Грчку, два Селима Ципар и Африку.	20
Сваки нешто, не остаде ништа; страшило је слушат што се ради! Мален свијет за адова жвала, ни најест га, камоли прејести!	25
Јанко брани Владислава мртва; што га брани, кад га не одбрани? Скендербег је срца Обилића, ал' умрије тужним изгнаником. – А ја што ћу, али са киме ћу?	30
Мало руках, малена и снага, једна сламка међу вихорове, сирак тужни без нигђе никога... Моје племе сном мртвијем спава, суза моја нема родитеља, нада мном је небо затворено, не прима ми плача ни молитве;	35
у ад ми се свијет претворио, а сви људи паклени духови. Црни дане, а црна судбино! О кукавно Српство угашено, зла надживјех твоја сваколика, а с најгорим хоћу да се борим!	40
Да, кад главу раздробиш тијелу, у мучењу издишу членови... Куго људска, да те Бог убије! Али ти је мало пò свијета	45
те си својом злошћу отровала, но си отров адске своје душе и на овај камен избљувала? Мала ти је жертва сва Србија од Дунава до мора сињега?	50
	55

На трон сједиш неправо узети,
 поносиш се скиптром крвавијем;
 хулиш Бога с светога олтара,
 мунар дуби на крст раздробљени!
 Али сјенку што му шће тровати 60
 те је у збјег собом унијеше
 међу горе за вјечну утјеху
 и за спомен рода јуначкога?
 Већ је у крв она прекупата
 стопут твоју, а стотину нашу! 65
 Виђи посла цара опакога,
 кога ђаво о свачему учи:
 „Црну Гору покорит не могу
 ма никако да је сасвим моја;
 с њима треба овако радити...“ 70
 Па им поче демонски месија
 лажне вјере пружат посланице.
 Бог вас клео, погани изроди,
 што ће турска вјера међу нама?
 Куда ћете с клетвом прађедовском? 75
 Су чим ћете изаћ пред Милоша
 и пред друге српске витезове,
 који живе доклен сунца грије?
 Кад данашњу премислим вијећу,
 распале ме ужаса пламови: 80
 исклати се браћа међу собом,
 а крвници, јаки и опаки –
 затријеће сјеме у одиву.
 Грдни дане, да те Бог убије,
 који си ме дао на свијету! 85
 Час проклињем лански по сто путах
 у који ме Турци не смакоше,
 да не варам народње надање.

Вук Мићуновић лежи близу владике; њриџајио се као да сјава, али све чује дивно.

грабећ сламку једну и по једну
с њом пут неба бјежи цијучући.
Све је ово некаква наука! 125
Без момчади ове те су овђе
шест путах је јошт овлико дома;
њина сила, то је твоја сила.
Докле Турци све њих савладају
многе ће се буле оцрнити; 130
борби нашој краја бити неће
до истраге турске али наше...
Нада нема право ни у кога
до у Бога и у своје руке;
надање се наше закопало 135
на Косово у једну гробницу.
У добру је лако добро бити,
на муци се познају јунаци!

*Изнијели су крстѐ с Ловћена наврх Црквине, ња су њо врху сјели,
ѡађају ѡушкама и дроје колика ѡуѡа која одјекне.*

СЕРДАР ЈАНКО ЂУРАШКОВИЋ

Чудне пушке, ваља мушку главу!

Свака наша шест путах одјекне, 140
а цефердар Томановић-Вука
девет путах једнако се чује.

СЕРДАР РАДОЊА

Видите ли чудо, Црногорци!
Присукá сам педесет годинах,
на Ловћен сам вазда љетовао, 145
излазио на ову вршину;

сто путах сам гледао облаке
ђе из мора дођу на гомиле
и прекриле сву ову планину,
отисни се тамо али тамо 150

с сијевањем и с великом јеком
и с ломљавом страшнијех громовах;
сто путах сам овђена сједио
и гријâ се мирно спрема сунца,
а под собом муње и громове 155

гледâ, слушâ ђено цијепају;
 гледа јekom града стравичнога
 ђе с' пода мном јалове облаци,
 ал' овога чуда јошт не виђех!
 Видите ли, ако бога знате, 160
 колико је мора и приморја,
 равне Босне и Херцеговине,
 Арбаније управо до мора,
 колико је наше Горе Црне,
 све је облак притискâ једнако, 165
 свуд се чује јека и грмљава,
 свуд испод нас муње сијевају,
 а нас једне само сунце грије.
 И доста је добро примарило
 ка је ово брдо вазда хладно. 170

ОБРАД

Виђесте ли чудо и знамење
 кâ се двије муње прекрстише?
 Једна сину од Кома к Ловћену,
 друга сину од Скадра к Острогу,
 крст од огња жива направише. 175
 Ох, диван ли бјеше погледати!
 У свијет га јошт није таквога
 ни ко чуо нити ко видио.
 Помоз, Боже, јаднијем Србима,
 и ово је неко знаменије! 180

ВУК РАСЛАПЧЕВИЋ

На што мјериш џефердаром, Драшко?

ВОЈВОДА ДРАШКО

Хоћах убит једну кукавицу,
 а жâ ми је фишек оштетити.

*Скуйшиина о Маломе Госйођину дне на Цейињу, йод видом да мире
неке ѿлаве. – Главари су се макли на сйрану, а народ коло води.*

КОЛО

Бог се драги на Србе разљути
за њихова смртна сагрешења. 200
Наши цари закон погазише,
почеше се крвнички гонити,
један другом вадит очи живе;
забацише владу и државу,
за правило лудост изабраше.
Невјерне им слуге постадоше 205
и царском се крвљу окупаше.
Великаши, проклете им душе,
на комате раздробиле царство,
српске силе грдно сатријеше;
великаши, траг им се утро, 210
распре сјеме посијаше грко,
те с њим племе српско отроваше;
великаши, грдне кукавице,
постадоше рода издајнице.
О проклета косовска вечеро, 215
куд та срећа да грдне главаре

све потрова и траг им утрије;
 сам да Милош оста на сриједи
 са његова оба побратима,
 те би Србин данас Србом био! 220
 Бранковићу, погано кољено,
 тако ли се служи отачаству,
 тако ли се цијени поштење?!
 О Милоше, ко ти не завиди?
 Ти си жертва благородног чувства, 225
 воинствени гениј свемогући,
 гром стравични те круне раздраба!
 Величаство витешке ти душе
 надмашује бесмртне подвиге
 дивне Спарте и великог Рима; 230
 сва витештва њина блистателна
 твоја горда мишца помрачује.
 Шта Леонид оће и Сцевола
 кад Обилић стане на поприште?
 Ова мишца једнијем ударом 235
 престол сруши а тартар уздрма.
 Паде Милош, чудо витезовах,
 жертовом на трон бича свијетскога.
 Гордо лежи велики војвода
 под кључевма крви благородне, 240
 ка малопред што гордо иђаше,
 страсном мишљу прсих надутијех,
 кроз дивјачне тмуше азијатске,
 гутајућ их ватреним очима;
 кâ малопред што гордо иђаше 245
 к светом гробу бесмртног живота,
 презирући људско ништавило
 и плетење безумне скупштине.
 Бог се драги на Србе разљути:
 седмоглава изиде аждаја 250
 и сатрије Српство свеколико,

- клеветнике грдне и клевету.
На развале царства јуначкога
засја света Милошева правда,
окруни се слава вјековјечно 255
Милошева оба побратима
и лијепе ките Југовићах.
- Српској капи свуд име погибе.
Постадоше лафи ратарима,
истурчи се плахи и лакоми – 260
млијeko их српско разгубало!
Што утече испод сабље турске,
што на вјеру праву не похули,
што се не хће у ланце везати,
то се збјежа у ове планине 265
да гинемо и крв проливамо,
да јуначки аманет чувамо,
дивно име и свету слободу.
Све су наше главе изабране!
Момци дивни, исто ка звијезде, 270
што су досад ове горе дале,
сви падали у крваве борбе,
пали за чест, име и слободу.
И наше су утирали сузе
вјешти звуци дивнијех гусалах. 275
Просте наше жртве свеколике
кад је наша тврда постојбина
силе турске несита гробница.
Што је ово ево неко доба
те су наше горе умучале, 280
не разлежу ратнијем клицима?
Почину ни рђа на оружје,
остаде ни земља без главарах.
Некршћу се форе усмрђеше...
Уједно су овце и курјаци, 285
здружио се Турчин с Црногорцем,

оца риче на равном Цетињу!
 Смрад ухвати лафа у кљусама,
 затрије се име црногорско,
 не остаде крста од три прста! 290

ВОЈВОДА МИЛИЈА

Чујете ли коло како пјева?
 Ка је она пјесна изведена,
 из главе је цијела народа.
 И имају разлог Црногорци
 на нас дићи проклету гомилу. 295

Не смијемо ништа започети
 што би народ к витештву зажегло,
 што би свете кости прађедовске
 огрануло, да у гроб играју,
 а ка гуске све нешто ћукамо. 300
 Удри врага, не остав му трага,
 али губи обадва свијета!

ВОЈВОДА СТАНКО (ЉУБОТИЊАНИН)

Имаш разлог, војвода Милија.
 И дабогда траг нам се затро
 кад под овом живјели марамом! 305

Што ће ђаво у кршћену земљу?
 Што гојимо змију у њедрима?
 Каква браћа, ако Бога знате,
 када газе образ црногорски,
 када јавно на крст часни пљују! 310

СЕРДАР ИВАН

Што би ово те јошт не дођоше
 Озринићи, наши крајичници?
 А без њих се пословат не може;
 наједно се боље разбирамо.

ВОЈВОДА МИЛИЈА

Отишли су на станак Турцима 315
да некакво робље мијењају;
ема сам им послâ поклисара:
тек се врате, да овамо иду,
да хитају да не дангубимо,
е овоме већ трајања није. 320

Дођоше и Озринићи.

ВУК ТОМАНОВИЋ

Које јаде дангубите, људи?
Погибосмо овђе чекајући,
нестаде ни арча у торбице,
а духана неста у тобоце;
врат искривих уз поље гледећи 325
да ако се низ њег' помолите.

СЕРДАР ВУКОТА

Хитали смо да пријед дођемо,
ма никако не могасмо брже:
но Пециреп и стари Балета
сакупили двадест тридест другях, 330
па у дугу с четом западнули,
дочекали карван од Никшићах,
покољи се на друм са Турцима,
четрнаест посјечи Тураках
и узми им седамдесет коњах 335
и двије три ухвати робиње.
Па ни дође књига од Никшићах,
и у књизи десет побратимствах
на Пољане да се састанемо,
да им дамо робље на откупе. 340
па смо били на станак Турцима,
стога смо се мало задоцнили.

КНЕЗ БАЈКО

Што збораше Хамза и Никшићи?
 Шћаше ли им мила вјера бити
 да издижу мирно у Рудине? 345

СЕРДАР ВУКОТА

То знаш, Бајко, би им мила била,
 од добра се јошт бјежало није.
 Ка̂ не желе Турци добровоање,
 да у миру раширују овце?

КНЕЗ РОГАН

Ријечања би ли међу вама 350
 око робља ал' око другога?

КНЕЗ ЈАНКО

Би, Рогане, грдна разговора!
 Да ли не знаш Турке од Никшићах?
 У малу се длану не искласмо,
 да пас пасу довијек кажује 355
 за крваво наше саставање.

ВУК МАРКОВИЋ

А с часа се то мало свадисте?
 Ко најпрви смути на састанку?

КНЕЗ ЈАНКО

Ка из руге то би у почетку.
 Вук Мандушић и Вук Мићуновић 360
 започеше с Хамзом капетаном
 око вјере нешто поповати;
 док одједном они загустише,
 уљегоше у крупне ријечи.
 рече Хамза Мићуновић Вуку: 365

- „Ја сам бољи, чуј, Влаше, од тебе,
боља ми је вјера него твоја!
Хата јашем, бритку сабљу пашем,
капетан сам од царева града,
у њем владам од триста годинах, 370
ђед ми га је на сабљу добио
ђе су царство сабље дијелиле,
те му трагу оста за господство.“
Распали се Мићуновић Вуче,
па се Хамзи попримаче близу: 375
„Какво ’Влаше’, крмска потурице!
Ђе издајник бољи од витеза?
Какву сабљу кажеш и Косово?
Да л’ на њему заједно не бјесмо,
па ја рва и тада и сада? 380
Ти издао пријед и послјед,
обрљао образ пред свијетом,
похулио вјеру праћедовску,
заробио себе у туђина!
Што се хвалиш градом и господством – 385
сви градови што су до нас турски,
јесам ли их опсуо мраморјем,
те нијесу за људе градови
но тавнице за невољне сужње?
Бич сам божји ја сплетен за тебе, 390
да се стављаш што си урадио!“

МНОЗИНА

Мићуновић и збори и твори!
Српкиња га јошт рађала није
од Косова, а ни пријед њега...

КНЕЗ ЈАНКО

- Јошт нијесам лијепо казао 395
око шта се на станак покласмо.

Утркмисмо Вука с капетаном.
 Знате нашу момчад озринићку:
 Ће год дођу, свуд замећу шалу.
 Враг донио на састанак бјеше 400
 и старога оцу Брунчевића;
 и у њега некаква шишана,
 лакат у њој бјеше ал' не бјеше.
 Објесио пушку о рамену,
 па чепука, тамо и овамо, 405
 по пољани као сви остали;
 а одовуд неки од нашијех,
 умимогред, покрај оце мини
 и тисни му од лакта рожину
 његовојзи у грлић шишани. 410
 Боже један, три стотине других,
 све попада мртво од смијеха!
 А оца се чуди шетајући
 што се ради од толико људих,
 докле виђе у пушку рожину. 415
 Ту се одмах помутисмо грдно,
 побисмо се огњем из пушака;
 направисмо петнаест носилах,
 шест нашијех, девет њиховијех.

БОГДАН ЂУРАШКОВИЋ

Вријеме је да се окупимо, 420
 вријеме је да што углавимо.
 Наш се посâ свуда проћукао;
 кад опазе браћа некршћена,
 неће они ка ми растезати.

СЕРДАР РАДОЊА

Свак је дошâ ко је од потребе, 425
 ал' нијесу пет Мартиновићах.

И није им без неке невоље,
а без њих се никако не може.

КНЕЗ БАЈКО

Хајте, људи, да што послујемо,
али дома хајте да идемо, 430
да се с нама ђеца не ругају;
па с Турцима како који може,
а ја знадем, ђе ми шаке падне.
А ево смо као они миши
те за мачку звоно приправљаху. 435

Дођоше Марџиновићи.

ВУК МИЋУНОВИЋ

Ево и ви, већ се начекасмо!
А ево се, људи, окупљамо
ка̂ сватови, пјани што се прича.
То је вама доиста срамота,
јер је вама понајближе доћи. 440

ТОМАШ МАРТИНОВИЋ

Немој, Вуче, и остала браћо!
Давно бисмо на састанак дошли,
но се нешто ружно догодило,
те смо ви се мало одоцнили.

КНЕЗ РОГАН

Је ли вино госте посвадило, 445
ка је вама ово крсно име?

ТОМАШ МАРТИНОВИЋ

Није свађе међу госте било,
но ни Турци жену уграбише.

ВУК МИЋУНОВИЋ

Какву жену, ругаш ли се збиља?
 Дану причај што се догодило, 450
 а не бој се, свак ће те слушати,
 такве после свако радо слуша.

ТОМАШ МАРТИНОВИЋ

Причаћу ви за тога ђавола.
 Ми играсмо у колу с гостима,
 ређасмо се наоколо вином, 455
 докле пушка извише Пиштета
 пуче једна, и човјек покличе:
 Ко је витез, ко је добри јунак!
 Поведе се робље црногорско!
 Покличи се оној наругасмо: 460
 какво робље сасред Горе Црне?
 Пјан, рекосмо, па мисли да поје.
 Докле двије једна иза друге:
 циц! циц! и опет, издушит не даше;
 и кликује човјек као пријед. 465
 Оно није без некакве муке!
 Уграбисмо пушке, потрчасмо.
 Кад онамо, имаш што виђети:
 Мујо Алијћ, турски кавазбаша,
 одвео нам Ружу Касанову 470
 и утека с братом најмлађијем.
 Ево има више но година
 откâ нешто међу собом главе.
 Али ко би могâ помислити
 да ће узет Српкиња Турчина? 475

КНЕЗ РОГАН

Ђуд је женска смијешна работа!
 Не зна жена ко је какве вјере;

стотину ће промијенит вјерах
да учини што јој срце жуди.

ТОМАШ МАРТИНОВИЋ

Нијесам ви све јошт исказао. 480

Куку оној души задовијек
те је Ружи нарок изгубила,
те је дала Ружу за Касана,
затворила вилу у тавницу,
јер је Касан брука неваљала. 485

И чујте ме добро, Црногорци:
траг по трагу мени погинуо,
да је бјеше Србин уграбио
ако хоћах главе обратити,
та невоља како ме бољела! 490

Ема кад чух е оде у Турке,
већ куд камо не би размицања,
но за њима у поточ пођосмо.
На Симуњи стигосмо сватове,
те убисмо обадва Алијћа, 495

а кроз Турке несрећну невјесту.
Ту смо грдно образ оцрнили
и од Бога дио изгубили.

КНЕЗ ЈАНКО

Боже драги, чудна договора!
Би ли ово ћеца пословала? 500

Не смијемо чинит што чинимо,
не смијемо јавит што је јавно;
неке мисли на врат товаримо
ка̂ да посла до мислит немамо,
ка̂ да чинит што треба не знамо. 505

Кад сам годе много размишљава̂,
вазда ми се посâ повукова̂.
Ко разгађа, у нас, не погађа.

Владика Данило виђе да су се окуйили сви, ња и он изиђе међу њих.

ВУК МИЋУНОВИЋ

Не држи нас овако, владико,
но отршај оволико људства. 510
Свако гледа што ће чут од тебе,
а ти си се нешто замрсио:
нит' што збориш нити нас отршаш,
у образ си као земља дошâ;
сам се шеташ пољем без никога, 515
нит' што једеш нити заспат можеш.
крупно нешто учиш у памети, –
збили ти се снови на Турчина, –
а ја зебем од много мишљења.

ВЛАДИКА ДАНИЛО

Слушај, Вуче, и остала браћо! 520
Ништа ми се немојте чудити
што ме црне растезају мисли,
што ми прса кипе са ужасом.
Ко на брдо, ак' и мало, стоји
више види но онај под брдом; 525
ја повише нешто од вас видим –
то је срећа дала ал' несрећа.
Не бојим се од вражјега кота,
нека га је кâ на гори листа,
но се бојим од зла домаћега. 530
Бијесна се братства истурчила;
тек домаће нападнемо Турке,
свој својега никад пуштат неће;
разлучи се земља на племена,
крвава се исклати племена, 535
враг ђаволу доћи у сватове
те свијећу српску угасити!
Зло се трпи од страха горега.

ко се топи хвата се за пјену;
над главом се надодају руке! 540

КНЕЗ РАДЕ (*браћѝ владичин*)

Што се мрчи када коват нећеш?
Што збор купиш кад зборит не смијеш?
Приђе си им с коца утекао,
дабогда им скапа на ченгеле!
Жалиш нешто, а не знаш што жалиш; 545

с Турцима ратиш, а Турке својакаш,
домаћима тобож да с' умилиш,
а једнако, немој се варати!
Како би им запâ, да те могу,
главу би ти онај час посјекли, 550
ал' ти живу руке савезали,
да те муче, да срце насладе.

Врана врани очи не извади;
брат је Турчин свуд један другоме.
Него удри докле махат можеш, 555
а не жали ништа на свијету!
Све је пошло ђавољијем трагом,
заудара земља Мухамедом.

ВОЈВОДА БАТРИЋ (*кнезу Рагу*)

Имаш разлог, али не толико.
То се могло све љепше казати, 560
да му тако ране не вријеђаш
и грком га не отрујеш тугом.

Сви муче, нико ни у нос.

Ноћ је мјесечна; сједе око оињевах и коло на Вељем љувну ѿоје.

КОЛО

Чашу меда јошт нико не попи
што је чашом жучи не загрчи;
чаша жучи иште чашу меда, 565
смијешане најлакше се пију.
Бег Иванбег, јуначко кољено,
бораше се као лаф с Турцима
на све стране у горе кржаве.
Полу земље Турци му узеше, 570
но пошто је сву облише крвљу
и пошто му брата изгубише,
змаја љута војводу Уроша,
на широком пољу Ђемовскоме.
Жали Иван брата јединога: 575
жалије му војводе Уроша
но обадва да изгуби сина;
жалије му војводе Уроша
но сву земљу што је изгубио;
жалије му војводе Уроша 580
него очи да је изгубио –
дâ би очи за брата Уроша!

Јунаку се чешће путах хоће
 ведро небо насмијат грохотом.
 Иван часом наздрави освете, 585
 светим пићем, Богом закршћеним.
 Б'јеле власе низ плећи просуо,
 б'јела брада вије до појаса,
 руке старе, у њих мач и копље,
 кржаве му руке и оружје; 590
 корацима броји турско трупје,
 скаче старац како хитро момче.
 Боже драги, да га сан не вара
 те овако старац узлетио?!
 Срећа се је стара пробудила: 595
 у Каруче, на крају Црмнице,
 од петнаест хиљадах Тураках
 не пустише жива ниједнога;
 и данас је побјено мраморје
 дивне славе Црнојевић-кнеза. 600
 Бог да прости Урошеву душу!
 Красне жртве што јој учинише.

Полијејаше.

ВУК МИЋУНОВИЋ

Без муке се пјесна не испоја,
 без муке се сабља не сакова!
 Јунаштво је цар зла свакојега, 605
 а и пиће најслађе душевно,
 којијем се пјане покољења.
 Благо томе ко довијек живи,
 имао се рашта и родити! 610
 Вјечна зубља вјечне помрчине
 нит' догори нити свјетлост губи.

ВЛАДИКА ДАНИЛО (*међу свима као да је сам*)

Ђе је зрно клицу заметнуло,